Markūniškės senkapis datuojamas XV–XVI a. Jis yra 1,3 km į PV nuo Užvenčio senkapio, 0,9 į V–PV nuo bažnyčios ir 0,7 km į R–PR nuo Ventos dešiniojo kranto. Senkapį būtina įrašyti į Archeologinių vietų sąrašą, taikant jam individualų apsaugos režimą. Tyrinėjimus reikėtų pratęsti – jau seniai sodybos savininkai planuoja statyti naują mūrinį gyvenamąjį namą.

Zenonas BAUBONIS, Bronius DAKANIS

Investigation of Markūniškė cemetery in 1998

The area of 41,5 m² (4 trenches) in Markūniškės (Užventis) cemetery (Kelmė district) was investigated by the DCHP in 1998. Three inhumations were detected dating to the 15th-16th century.

Zenonas BAUBONIS, Bronius DAKANIS

UŽVENČIO (DVARČIAUS) SENKAPIO TYRINĖJIMAI

KVAD 1998 ir 1999 m. vykdė Užvenčio (Dvarčiaus) spėjamojo senkapio (Kelmės r., Užvenčio sen.) žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus (vadovas B. Dakanis).

Didelė spėjamojo Užvenčio (Dvarčiaus) senkapio dalis, buvusi 100 m į Š nuo Ventos kairiojo kranto ir į R nuo Užvenčio–Tryškių kelio, nukasta. Tikėta, kad kapų dar galėtų būti neužstatytuose plotuose tarp buvusio Užvenčio dvaro ir žvyrduobės, nes netoli dvaro apie 1950 m. buvę atkasti griaučiai su „dideliu peiliu“. Manyta, kad čia yra tas pats senkapis, apie kurio buvimą Užventyje tik spėta (žr. Dakanis B.: *ATL 1988 ir 1989 metais*, V., 1990, p. 186).

Tyrinėtas didelis (nustatytas 2,4 ha) senkapio plotas (karjero R pakraštys, gyvenamųjų namų kiemai ir skveras) bei į Š nuo jo ir į R nuo karjero esanti teritorija (1998 m. nustatyta, kad ten buvo rastas įvijinis žiedas). Iš viso ištirtas per 96 m² bendras plotas (7 perkasos). Kiemuose sveikų kapų neaptikta – tik pavienių kaulų. Jų nerasta ir skvere bei į Š nuo senkapio. Plotuose prie žvyrduobės aptikti 3 išlikę ir 2 suardyti vėlesnių laidojimų kapai. Vaikai palaidoti be įkapių (rastos tik karsto vinys) 50 ir 62

cm gylyje, galvomis į V ir ŠV, ant kairiojo šono, kiek palenktomis kojomis. Kiti 3 mirusieji laidoti įvairiu laiku beveik toje pačioje vietoje, suardant ankstesnius kapus. Ankstyviausiame kape Nr. 3 išlikusi tik galvos ir dešiniojo šono sritis (kapas suardytas laidojant kapo Nr. 5 mirusįjį). Jame rastos įkapės: juostinis žiedas, 2 žalvariniai ir 1 stiklinis karoliai, 2 nago ar ilties apkaustai-pakabučiai. Mirusysis palaidotas galva į V–ŠV, 60 cm gylyje. Į ŠR nuo šio kapo liekanų, 89 cm gylyje, aptikti vaiko kapo Nr. 4 likučiai – kojų kaulai, gulintys R–V kryptimi (galva buvusi į V). Galvos ir krūtinės sritis sunaikinta laidojant kapo Nr. 5 mirusįjį. Virš vaiko kaulų (80 cm gylyje) rastos peilio liekanos (jos galėjo patekti iš kapo Nr. 3). Giliau, 86,5–92,5 cm gylyje, į ŠR nuo kapo Nr. 3 ir į PV nuo vaiko kapo Nr. 4 liekanų, aptiktas vėliausias palaidojimas (kapas Nr. 5), kuris suardė minėtuosius kapus. Kape mirusysis laidotas galva į ŠV (298°), ant nugaros, ištiestomis kojomis ir kairiąja ranka, o dešinė padėta ant juosmens. Mirusiojo įkapės: peilis ir peilio liekanos, 2 žiedai (1 sunykęs), 2 žalvariniai kabliukai ir kilpelė, odinė piniginė (6,5 cm aukščio ir 10,5 cm pločio) su 2 žalvarinėmis sagtelėmis bei 2 apkalėliais). Mirusysis palaidotas skobtiniame karste. Ant kapų Nr. 2 ir 3 griaučių buvo daug akmenų, galbūt patekusių laidojimo metu užpildant kapų duobės.

Užvenčio (Dvarčiaus) senkapis datuojamas XIV–XVIII a. Išlikusi tik senkapio PR dalis. Kita jo dalis – į V ir Š sunaikinta karjero ir tiesiant gatvę. Senkapį, esantį 0,7 km į R–ŠR nuo Markūniškės senkapio, 0,1 km į Š nuo Užvenčio–Tryškių kelio tilto per Ventą ir Ventos kairiojo kranto, 40 m į R nuo šio kelio, būtina įrašyti į Archeologinių vietų sąrašą.

Zenonas BAUBONIS, Bronius DAKANIS

Investigation of Užventis (Dvarčius) cemetery

In 1998-1999 the DCHP investigated the Užventis (Dvarčius) cemetery (Kelmė district). The area of more than 96 m^2 was excavated and 5 burials uncovered (including two destroyed ones). The cemetery dates to the 14th-18th century.

Mindaugas BERTAŠIUS

NOCIŪNŲ SENKAPIO TYRINĖJIMAI 1999 M.

1999 m. liepos mėn. buvo vykdomi archeologiniai tyrinėjimai Nociūnų senkapio teritorijoje (Kėdainių r.). Tyrinėjimai atlikti, nes, tiesiant „Via Baltica" kelią ties Nociūnų k., Kėdainių r., kelio atkarpoje Jonava–Kėdainiai rasta žmonių kaulų. Manyta, kad šioje vietoje būta senkapio. Tyrinėtas visas senkapio plotas, patenkantis po statomu keliu. Tyrinėjimo darbų patogumui jis suskirstytas atskiromis 30–80 m² dydžio perkasomis. Bendras tyrinėjimų plotas sudarė 340 m². Visos tirtosios perkasos orientuotos P–Š kryptimi. Anksčiau apie senkapį nieko nežinota.

Senkapio teritorijos paviršiuje buvo susiformavęs nestoras juodžemio sluoksnis (apie 0,25–0,3 m). Giliau visur aptiktas švarus baltas smėlis. Kai kuriose vietose arčiau paviršiaus iškilo kieto rausvo molio-priemolio klodas. Mirusieji laidoti smėlyje, tad jeigu kapai nebuvo apardyti, aplinkoje gerai išsiskyrė kapo duobės kontūras. Iš viso ištirti 102 kapai. Tad Nociūnų senkapio teritorija gan tankiai užlaidota. Tačiau kapai išsidėstę netolygiai. Tyrinėjimų metu nustatyti Š, ŠR ir ŠV senkapio pakraščiai. Čia mirusieji laidoti gerokai rečiau nei centrinėje senkapio dalyje. Čia kai kur kapai išsidėstę net 3–4 horizontais, vienas ant kito. Laidota neretai apardant anksčiau palaidoto mirusiojo kapą. Tai apsunkino tyrinėjimų darbą, nes kapo duobės ir karsto kontūras sunkiai išskiriamas, kapo kryptis mažai pastebima. Mirusieji laidoti 0,3–1,5 m gylyje nuo dabartinio paviršiaus, ir tai atitinka bendrą to meto tradiciją. Paaiškėjo, kad senkapio V–ŠV dalyje mirusieji laidoti eilėmis, tarp kapų 2–3 m tarpai. Tuo tarpu centrinėje dalyje kapai susitelkę netvarkingai.

Mirusiųjų palaikai labai skirtingai išsilaikę. Kai kuriuose kapuose griaučiai gerai išlikę, nesuardyti. Ši medžiaga surinkta osteologinei analizei. Kituose kapuose palaikai labai apnykę, išlikę tik jų fragmentai. Šie palaikai aprašyti, fiksuoti ir užkasti tyrinėjimų ploto pakraštyje, kur nebus vykdomi kelio statybos darbai. Kapuose mirusiųjų palaikai orientuoti ŠV, PV ar V, ŠR kryptimis. Ryškiai vyrauja laidojimas galva ŠV kryptimi, dalis į V, PV ir tik keli mirusieji orientuoti į R.